

BEDİÜZZAMAN SAİD NURSİ'NİN GAYESİ VE HİZMET METODU

Giriş

İnsanlar üzerinde ciddi tesir uyandıran bir fikir adamının, hangi açılardan insanları etkilediğini anlamak için öncelikle; onun gayesini ve aksiyon tarzını incelemek uygun olacaktır.

Bu çalışmamızda, dünyada sayısı milyonları aşan ciddi bir kitleyi etkileyen ve hakkında bugüne kadar pek çok şeyin yazılıp anlatıldığı ünlü İslam âlimi Bediüzzaman Said Nursi'nin gayesini ve gayesini uygulamaya geçiren takip ettiği metotlarını inceleyeceğiz. Bu incelemeyi yaparken de kendi eserlerindeki ifadelerine yer vermeye çalışacağız.

Amacımız bu büyük düşünürün, uluslararası çapta meydana getirdiği ilmi ve dini hareketin kaynağının daha iyi anlaşılmasına vesile olmaktır.

Çalışma iki bölümden oluşacaktır. İlk bölümde Bediüzzaman'ın gayesinin ne olduğu üzerinde durulacaktır. İkinci bölümde ise gayesini tahakkuk ettirmek için ön gördüğü temel prensipler ve metotlar, maddeler halinde sunulacaktır.

1. Bölüm: Bediüzzaman'ın Gayesi

Bediüzzaman Said Nursi'nin ana gayesini; **“Allah rızası için, ila-yı kelimetullah uğrunda çalışmak”** şeklinde özetlemek mümkündür. Zaten hayatını Hazret-i Peygamberin davasına adayan birisinin başka hangi gayesi olabilir? Bediüzzaman Said Nursi'nin bu gayesini eserlerinin farklı yerlerindeki ifadelerinde görmek mümkündür. Bu ifadelerinden faydalanarak burada gayesini beş başlık altında inceleyeceğiz:

1.1. Allah'ın Rızası Dairesinde İman Hizmeti Yapmak

Bediüzzaman, hizmetinin temellerini ihlâs sütunları üzerine bina eder. Risale-i Nur'un esasını; kusurunu bilmekle mahviyetkarane, yalnız Allah rızası için rekabetsiz hizmet etmek olarak tanımlar.¹ İman hakikatlerine Nur Risaleleri ile hizmet etmenin kâinatta hiçbir şeye alet olamayacağını ve rıza-yı İlahiden başka bir gayesi olamayacağını altını çizer.² Allah rızası uğruna her fedakârlığı göze alır. *“Ben maddî ve mânevî her şeyimi feda ettim, her musibete katlandım, her işkenceye sabrettim.”* diyerek, bu çileli sürece göğüs germenin neticesinde iman hakikatlerinin her yere ulaştığını ifade eder.³

1.2. Müminlerin İmanlarını Muhafaza Etmek ve Şüphelerden Kurtarmak

Bediüzzaman, öğrencileri ile yazışmalarında özellikle imanı kurtarmanın üzerinde çok durmaktadır. Her bir talebenin vazifesinin önce kendi imanını kurtarmak, sonra da başkasının imanını kurtarmaya çalışmak olduğunu söyler.⁴ Kendisi de hayatıyla talebelerine bu konuda örnek teşkil eder. Aşağıdaki atешin ifadeler buna güzel bir örnektir:

*"Karşımda müthiş bir yangın var. Alevleri göklere yükseliyor. İçinde evlâdım yanıyor, imanım tutuşmuş yanıyor. O yangını söndürmeye, imanımı kurtarmaya koşuyorum.... Beni, nefsini kurtarmayı düşünen hodgâm bir adam mı zannediyorlar? Ben, cemiyetin imanını kurtarmak yolunda dünyamı da feda ettim, âhiretimi de. Seksen küsur senelik bütün hayatımda dünya zevki namına birşey bilmiyorum."*⁵

1.3. Dinsizliğe Karşı İlmî Mücadele Etmek

Bediüzzaman'a göre "bu zamanda ehl-i İslâmın en mühim tehlikesi, fen ve felsefeden gelen bir dalâletle kalblerin bozulması ve imanın zedelenmesidir."⁶ Çünkü bu zaman eski zamana benzememektedir.

*"Eski zamanda, dalâlet, cehaletten geliyordu. Bunun yok edilmesi kolaydı. Bu zamanda dalâlet—Kur'ân ve İslâmiyete ve imâna taarruz—fen ve felsefe ve ilimden geliyor. Bunun izalesi müşküldür. Eski zamanda ikinci kısım, binden bir bulunuyordu; bulunanlardan, ancak binden biri, irşad ile yola gelebilirdi.."*⁷

der. Bu tahlil sonucunda hizmetine gaye teşkil eden şu sonuca varır:

*"Risale-i Nur, yalnız bir cüz'î tahribatı, bir küçük haneyi tamir etmiyor; belki küllî bir tahribatı ve İslâmiyeti içine alan dağlar büyüklüğünde taşları bulunan bir muhit kaleyi tamir ediyor. Ve yalnız hususî bir kalbi ve has bir vicdanı ıslaha çalışmıyor; belki bin seneden beri tedarik ve teraküm edilen müfsit âletlerle dehşetli rahnelenen kalb-i umumî ve efkâr-ı âmmeyi ve umumun, bâhusus avâm-ı mü'minînin istinadgâhları olan İslâmî esaslar ve cereyanlar ve şeâirler kırılmasıyla, bozulmaya yüz tutan vicdan-ı umumîyi Kur'ân'ın i'câzıyla o geniş yaralarını, Kur'ân'ın ve imanın ilâçlarıyla tedavi etmeye çalışıyor."*⁸

1.4. Müminlerin Birlik ve Beraberliğini Sağlamak

Bediüzzaman alem-i İslam'ın manevi dertlerine derman yetiştirmeye çalıştığı gibi, aynı zamanda ihtilaflar ve iftirakların meydana getirdiği problemlere de derman yetiştirmeyi, davasında gaye olarak belirlemiştir. Bu gaye ile kaleme aldığı ve mü'minlere yol gösterecek pek çok reçetesi vardır.

Mü'minlerin, düşmanlarının esareti altına girmemek için akıllarını başlarına alıp birlik ve beraberlik içinde hareket etmelerini söyler. Yoksa ihtiraslarına esir olup, birlik ve beraberlik yerine ihtilafa devam edenlerin, birbirleri ile olan boğuşmaları neticesinde kuvvetlerinin hiçe ineceği ve düşmanlarına kolay lokma olacaklarını anlatır.⁹

*"Hâricî ve büyük bir düşmanın hücumu zamanında, dahilî küçük düşmanlıkları bırakmak elzemdır. Yoksa, hücum eden büyük düşmana yardım hükmüne geçer. Bunun için, daire-i İslâmiyede eskiden beri tarafgirâne birbirine mukabil, muarız vaziyetini alan ehl-i İslâm o dahilî düşmanlıkları muvakkaten unutmak maslahat-ı İslâmiye muktezasıdır."*¹⁰

1.5. Anarşistliğe Karşı Manevi Setler Oluşturmak

Bediüzzaman, yirminci yüzyılın başlarında, bütün dünyada çığ gibi büyüyen temeli materyalist felsefeye dayalı fikir akımlarına karşı büyük bir fikri mücadele vermiştir.¹¹ Özellikle komünizm gibi, *-mukaddes değerlere savaş açan-* fikir akımlarının temel dayanaklarını, eserlerinde -iddiaları zikretmeden- cevaplar ve çürütür.

Örneğin komünizmin iktisadi çözümleri yerine Bediüzzaman, İslam'ın zekât müessesesini savunur ve her türlü israfın önünü alarak iktisadi kalkınmayı ders veren "İktisat Risalesi"ni telif eder. Diğer taraftan özellikle materyalist fikir akımlarının temelinde yatan inkâr teorilerine karşı başta "Tabiat Risalesi" olmak üzere pek çok eserler telif ederek bu zararlı fikir akımlarıyla mücadele eder. Bu mücadelesinde başarılı da olur. Çünkü komünist Rusya başta olmak üzere pek çok komünist ve faşist devletin etkisi altında olan Türkiye, Bediüzzaman'ın halkı şuurlandırması neticesinde bu fikir akımlarından kahir ekseriyetle uzak durmuşlardır.

*"Birtek gayem vardır: O da, mezara yaklaştığım bu zamanda, İslâm memleketi olan bu vatanda bolşevik baykuşlarının seslerini işitiyoruz. Bu ses, âlem-i İslâmın iman esaslarını zedeliyor. Halkı, bilhassa gençleri imansız yaparak kendisine bağlıyor. Ben bütün mevcudiyetimle bunlarla mücâdele ederek gençleri ve Müslümanları imana dâvet ediyorum. Bu imansız kitleye karşı mücadele ediyorum. Bu mücahedemle inşaallah Allah huzuruna girmek istiyorum. Bütün faaliyetim budur."*¹²

2. Bölüm: Bediüzzaman'ın Hizmet Metodu

Bediüzzaman Said Nursi'nin birinci bölümde özetlenen gayesine ulaşmak için hangi metotlar çerçevesinde hareket ettiğini başlıklar altında değerlendirmeye çalışacağız.

2.1. Kaynağı Kur'an'dır.

Bediüzzaman eserlerinde kaynak olarak doğrudan Kur'an'ı esas almıştır. Çünkü eserler yazıldığı zaman herhangi bir kaynağa müracaat etme imkânı yoktu. Zira eserlerin çoğu hapisanelerde, tarassutlar altında, göz altılarda, ev hapislerinde

veya bahçelerde, dağ zirvelerinde, ağaç dalları arasında yazılıyordu.¹³ Bu mekânlarda herhangi bir eseri bulundurma imkanı olmadığı için sadece Kur'an'ı üstad olarak benimsemiş ve memba olarak tanımıştır. Diğer taraftan, Eski Said diye adlandırdığı gençlik dönemlerinde, bir Üstad arama meyli oluşmuş, bu meyil neticesinde Abdülkadir Geylani, İmam-ı Rabbani gibi büyük müşidlerin eserlerini mütalaa ederken, eserlerden aldığı ders ile en büyük üstadın Kur'an olduğu ve en doğru irşad yolunun Kur'an'ın tâkip ettiği yol olduğu dersini almıştır.

"Eski Said'in kalbine geldi ki: 'Üstad-ı hakikî Kur'ân'dır. Tevhid-i kible bu üstadla olur.' diye, yalnız o üstad-ı kudsinin irşadıyla hem kalbi, hem ruhu gâyet garip bir tarzda sülûke başladılar." ¹⁴

Bu dersi aldıktan sonraki hayatı boyunca, başka hiçbir esere müracaat etmeden eserlerini telif etmiştir. Bu hakikati de bir başka eserinde kendisi şöyle ifade eder:

"Risaletü'n-Nur sair telifat gibi ulûm ve fünundan ve başka kitaplardan alınmamış. Kur'ân'dan başka me'hazı yok, Kur'ân'dan başka üstadı yok, Kur'ân'dan başka mercii yoktur. Telif olduğu vakit hiçbir kitap müellifinin yanında bulunmuyordu. Doğrudan doğruya Kur'ân'ın feyzinden mülhemdir ve semâ-i Kur'âniden ve âyâtının nücûmundan, yıldızlarından iniyor, nüzul ediyor." ¹⁵

2.2. Kendisini geri plana alarak, eserlerini nazara verir.

Said Nursi, hayattayken kendisini ziyaret edenlere söyleyip¹⁶, eserlerinde de sık sık vurguladığı gibi kendi şahsının merci olarak kabul edilmesini istememiş, eserlerini nazara vermiştir.

"Risale-i Nur'u okumak, on defa benimle görüşmekten daha kârlıdır. Zaten benimle görüşmek âhiret, iman, Kur'ân hesabıdır. Dünya ile alâkamı kestiğim için, dünya hesabına görüşmek mânâsızdır. Âhiret, iman, Kur'ân için ise, Risale-i Nur daha bana ihtiyaç bırakmamış." ¹⁷

"Küfr-ü mutlakla mücadelede bu kadar ağır şerait altında Risale-i Nur bir derece muvaffak oluyorsa, bunun sırrı işte budur. Said yoktur. Said'in kudret ve ehliyeti de yoktur. Konuşan yalnız hakikattir, hakikat-i imanidir." ¹⁸

Kendi şahsını mecri olarak göstermemesinin hikmetlerini eserlerinin farklı yerlerinden şöyle özetleyebiliriz:

1. Bir eserdeki güzellikler, eserin yazarındaki meziyetlerde aranır, hâlbuki Bediüzzaman Said Nursi kendisini bu eserlerin kaynağı olarak görmediğinden, eserlerin tek kaynağının Kur'an olduğunu bildiğinden kendisini aradan çıkarıp, eserindeki güzelliklerin Kur'ana verilmesini ister.¹⁹
2. Şahısların fani, eserlerin ise baki olduğunu; dolayısı ile şahısların çekilmesinin ardından hizmetin devam edebilmesi için şahıslara değil, baki olan eserlere bağlanmanın gerekliliğini vurgular.²⁰

-
3. Bu zamanın cemaat zamanı olduğunu, inkârın şahs-ı manevi ile hücumuna karşı, ehl-i imanın da şahs-ı manevi ile karşı koymalarının gereğini vurgular. İstikbalde kendisinden ziyade eserlerinin etrafında oluşan şahs-ı manevinin hizmet edeceğini nazara verir.²¹

2.3. Acz, fakr, şefkat ve tefekkür yoğunluklu bir yol takip eder.

Bediüzzaman, kul ile Allah arasında irtibatı kuvvetleştirmek için tarikatların sunduğu yolların haricinde; Kur'an'dan ders alarak farklı bir yol açtığını ifade eder. Açtığı bu yeni yol; acz, fakr, şefkat ve tefekkür esasları üzerine bina edilmiştir.

Tarikatlarla ilgili **“Telvihât-ı Tis’a”** ismini verdiği eserinin sonundaki **“Zeyl”** başlıklı bölümde, yukarıda bahsettiğimiz; Kur'andan istifade ederek tesis ettiği hakikat yolunun esaslarını izah ederken;

“...acz dahi, aşk gibi, belki daha eslem bir tariktir ki, ubûdiyet tarikiyle mahbubiyete kadar gider. Fakr dahi Rahmân ismine isal eder. Hem şefkat dahi, aşk gibi, belki daha keskin ve daha geniş bir tariktir ki, Rahîm ismine isal eder. Hem tefekkür dahi, aşk gibi, belki daha zengin, daha parlak, daha geniş bir tariktir ki, Hakîm ismine isal eder.”²²

şeklinde bu dört esası özetlemektedir.

Bu dört esası eserlerinin muhtelif yerlerine dayanarak şöyle açıklayabiliriz:

1. Tasavvufi manada, Allah ve Peygamber (asm) aşkı başta olmak üzere, müşidini ve tarikat büyüklerini de kapsayan bir aşk yerine; kulun, Allah'a nispetle ne kadar **aciz** olduğunu anlayarak, gururdan ve kibirden uzak durmasını sağlar. Çünkü tasavvufi makamlarda seyr-ü sulûk esnasında benlik ve gurur devreye girip şan, şöhret ve makam arzusu tehlikeli neticeler doğurabilmektedir.²³ Hâlbuki kul, aciz ve günahkâr olduğunu bilmekle şöhret yerine kulluk dairesinde kalmayı tercih edecek, dünyevi ve uhrevi makamlar yerine Allah'ın sevdiği bir kul olma makamını arzulayacaktır. Kul, hayatını sünnet-i seniyye ile desteklediğinde ise **“Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın.”²⁴** âyetine mazhar olup, mahbubiyet makamına ulaşacaktır. Yani Allah'ın sevdiği bir kul olma şerefine nail olacaktır.
2. Bediüzzaman, **fakr'ı** şöyle tarif eder: Kul fakrile Allah'ın maddi ve manevi nimetlerine ve ihsanlarına bakıp, O'nun zenginliğini ve gınasını farkedip, kendi ihtiyaçlarının hadsizliğini anlar.²⁵ Bu ihtiyaçlar için **Rahman'a** niyazda bulunur ve hiçliğini itiraf eder.
3. Hizmetinin merkezine, **Rahim** ismine mazhariyet olan **şefkati** koyarak, imana muhtaç gönüllere şefkatle yaklaşmayı, kin ve nefret yerine sevgi ve

merhametle muamele etmeyi ders verir. Ehl-i imanın yaralarını, Kur'an'dan aldığı ilaçlarla tedaviye çalışan bir hekim şefkatiyle muhatabına yansıtır.²⁶

4. **Hakîm** ismine mazhariyetin meyvesi olan **tefekür** ile de huzur makamına erişmeyi ders verir. Yani kâinatta yaratılan sanat eserlerinin tefekürünü esas alarak, bu masnuatta Allah'ın esma ve sıfatlarını okuma ile Allah'ın her an her yerde icraat içinde olduğunu anlamakla, Allah'ın huzurunda olma halini yakalayabileceğini ifade eder.²⁷

2.4. Hizmetini ihlâs ve uhuvvet sütunları üzerine bina eder.

Bediüzzaman, İhlâs ve uhuvvet konularını eserlerinde müstesna bir yere oturtmuş ve hiçbir eserine vermediği kadar önemi Yirmi Birinci Lem'a olan İhlâs Risalesi'ne²⁸ vererek en az on beş günde bir defa okunmasını tavsiye etmiştir. Bu risalenin ana teması, talebeleri arasında samimi bir irtibat sağlamak ve amelin ruhu hükmünde olan niyetlere Allah rızasını esas maksat olarak yerleştirmektir.

İhlâs Risalesinin verdiği dersleri aşağıdaki başlıklarda özetlemek mümkündür:

1. İslam'a ve imana karşı lakaytlığın ve hücumların bu derece fazla olduğu bir dönemde, iman kurtarma gayesindeki talebelerinin, birlik ve beraberlik içerisinde hizmet etmeye mecbur ve mükellef olduklarını vurgular.
2. Amelin çekirdeğinde Allah'ın rızasının olmasını, eğer Allah'ı razı edecek ameller yapılırsa, insanların razı olup olmamasının öneminin kalmayacağına işaret eder.
3. İman ve Kur'an hizmetinde bulunanların birbirlerinin kusurlarını aramamaları ve birbirlerine karşı üstünlük iddia etmemelerini söyler.
4. Yapılan hizmette imkânların kuvveti yerine, ihlâsın kuvvetinin daha tesirli olduğunu söyler. Hatta haksızların bile işlerindeki samimiyetlerinin, onların muvaffakiyetine sebep olduğunu ifade eder.
5. İman ve Kur'an'a hizmet için bir araya gelenlerin, birbirlerinin güzel hasletleriyle gurur duymalarını, hizmetteki bir kardeşinde olan bir güzel özelliğin sanki kendisininmiş gibi onunla memnun olmasını öğütler.
6. İhlâsı kazandıracak sebeplerden ölümü düşünmek ve tefekür etmek konuları üzerinde durur. Ölüm hakikatini sürekli iç âleminde canlı tutan birisinin dünyaya fazla meyletmeyeceğini ve Allah'ın hoşlanmayacağı fiillerden uzak duracağını hatırlatır. Tefekürle de bireyin, her an Allah'ın huzurunda olduğu hissini kazanacağını vurgular.

2.5. Sosyal hayatın bütün tabakalarını kapsayacak bir hizmet metodu sunar.

Bediüzzaman Hazretlerinin yazmış olduğu eserler halkın her kesiminden insanlara hitap etmiştir. Bediüzzaman'ın talebeleriyle yazışmalarından oluşan "Lahika Mektupları"nda kadın erkek, genç, ihtiyar ve çocuktan tutun, işçi, memur, asker, doktor ve talebeden, milletvekiline kadar, sosyal hayatın hemen hemen her

kesiminden insanlar bulmak mümkündür.

Bunun nedenlerini araştırdığımızda aşağıdaki sonuçlara ulaşıyoruz:

1. şahsına bir kutup ve bir mürşid makamı vermediğinden, toplumun her kesiminden insanlar rahat bir şekilde kendisine ve eserlerine muhatap olabilmişlerdir. Kendisini talebeleriyle bir ders arkadaşı olarak gördüğünden ve talebelerine evlatlarım, kardeşlerim, hemşirelerim gibi samimiyet atfeden hitaplarda bulunmasından kalpler kendisine ısınmıştır.
2. Diğerk taraftan, toplumun farklı kesimlerinin maddi ve manevi dertlerine deva olacak sosyal ve iktisadi reçeteler sunduğundan, eserleri her kesimden okuyucu bulmuştur. Örneğın, hastalar ve musibete maruz kalanlar için Hastalar Risalesi, hanımlar için Hanımlar Rehberi, gençler için Gençlik Rehberi ve Asa-yı Musa, yaşlılar için İhtiyarlar Risalesi, tasarruf için İktisat Risalesi gibi toplumun hemen hemen her kesimine ve her ihtiyacına hitap eden eserler telif etmiştir.

2.6. İnananlar için dünya ve ahiret dengesini sağlayacak bir yaşam modeli sunar.

Dünyevileşmenin zirvede olduğı bu asırda, insanları bütün bütün dünyadan uzaklaştıracak bir atmosfere sokmak umuma hitap etmeyen bir hizmet metodu olurdu. Bunun şuurunda olan Bediüzzaman, bu asrın dünyaya müptela olan insanlarına tatbiki en kolay bir hizmet metodu sunmuştur.

Örneğın, ubudiyet temposunun yoğun olduğı tarikat meslekleri yerine, Kur'an'dan ve sünnetten istifade ile bu asır insanının daha rahat uygulayabileceğı bir ubudiyet programı oluşturmak adına şöyle der:

*"Risale-i Nur, ibadet yerinde, ilim içinde hakikate bir yol açmış; sülûk ve evrad yerinde, mantıkî burhanlarla ilmî hüccetler içinde hakikatü'l-hakaike yol açmış; ve ilm-i tasavvuf ve tarikat yerinde, doğrudan doğruya ilm-i kelâm içinde ve ilm-i akîde ve usûlü'd-din içinde bir velâyet-i kübrâ yolunu açmış ki, bu asrın hakikat ve tarikat cereyanlarına galebe çalan felsefî dalâletlere galebe ediyor, meydandadır."*²⁹

İbadeti ise şöyle formüle eder:

"... ittibâ-ı sünnettir; ferâizi işlemek, kebâiri terk etmektir. Ve bilhassa, namazı tâdil-i erkânla kılmak, namazın arkasındaki tesbihatı yapmaktır."³⁰

Bir başka yerde ise,

“Bu zamanda tahribat ve menfî cereyan dehşetlendiği için, takvâ bu tahribata karşı en büyük esastır. Farzlarını yapan, kebireleri işlemeyen, kurtulur.”

buyurmaktadır. Yani çok nafil ibadet yerine takvâyı esas tutup, haramlardan uzak durup, farzlar ile ibadetin özüne yoğunlaşmayı tavsiye eder.

Bediüzzaman'ın bu tavsiyesi, Asr-ı Saadette Peygamber Efendimiz (asm)'in

"Siz öyle bir zamandasınız ki, sizden biris emredilenin onda birini terk ederse helâk olur. Sonra öyle bir zaman gelecek ki, emredilenin onda birini yapan kurtulacaktır."³¹

şeklindeki hadisnin bir nevi tefsiri gibidir. Bu hadisle ilgili bir hadis âlimin yorumu da yine Bediüzzaman'ı teyid eder niteliktedir:

"Ahir zamanda gelecek insanlar ise:

- a. imanın zayıfladığı
- b. islamiyetin çok az yaşandığı
- c. zulmün başını alıp gittiği
- d. fık-u fücurun her tarafa yayıldığı
- e. islama hizmet edenlerin azaldığı bir dönemde yaşayacaklardır.

Bu nedenle böyle tehlikeli ve dehşetli bir asırda İslam'ın farzlarını yapıp büyük günahlarından sakınan inşaAllah kurtulacaktır."³²

2.7. Hakikatleri temsillerle izah eder.

Bediüzzaman'ın eserleri, Kur'an'ın bu asrın idrakine uygun bir tefsiridir. Eserlerinde genel tefsir usulünden farklı olarak âyet âyet yapılan tefsirler yerine asrın ihtiyacına göre seçtiği bazı âyetlerdeki hakikatleri temsil metodunu kullanarak anlatmayı tercih etmiştir.

“Felillâhilhamd, sırr-ı temsil dürbünüyle, en uzak hakikatler gâyet yakın gösterildi. Hem sırr-ı temsil cihetü'l-vahdetiyle, en dağınık meseleler toplattırıldı. Hem sırr-ı

temsil merdiveniyle, en yüksek hakaik kolaylıkla yetiştirildi. Hem sırr-ı temsil penceresiyle, hakaik-i gaybiyeye, esâsât-ı İslâmiyeye, şuhuda yakın bir yakîn-i imaniye hâsıl oldu. Akıl ile beraber vehim ve hayal, hattâ nefis ve hevâ teslime mecbur olduğu gibi, şeytan dahi teslim-i silâha mecbur oldu.”³³

Bu şekilde mantık ve muhakemeyi beraber işlettirmiş, en uzak hakikatler temsillerin dürbünüyle yakınlaştırılmış, en dağınık meseleler temsillerin toplayıcı üslubuyla toplanmış, en yüksek meselelere ulaşmak için temsiller birer merdiven olmuştur. Bu şekilde en gaybi meselelerin bile anlaşılması gâyet kolaylaşmış, akıl, vehim, hayal, nefis, heva ve hatta şeytan bile teslime mecbur bırakılmıştır.

2.8. Eserlerinde akılı ve kalbi beraber tatmin edecek bir ikna yolunu kullanır.

Bediüzzaman eserlerinde, yalnızca kalbi tatmin eden ehl-i tasavvufun veya sadece akılı ikna eden ehl-i felsefinin yaklaşımları yerine hem akılı hem de kalbi beraber tatmin edecek bir ikna metodu kullanmıştır:

“Hem Risaletü’n-Nur, sair ulemanın eserleri gibi, yalnız aklın ayağı ve nazarıyla ders vermez ve evliya misilli yalnız kalbin keşf ve zevkiyle hareket etmiyor. Belki akıl ve kalbin ittihad ve imtizacı ve ruh ve sair letâifin teavünü ayağıyla hareket ederek evc-i âlâya uçar. Taarruz eden felsefenin değil ayağı, belki gözü yetişmediği yerlere çıkar, hakaik-i imaniyeyi kör gözüne de gösterir”³⁴

2.9. Manevi cihad ile asayışı muhafaza ve emniyeti temin eden bir hareket tesis etmiştir.

Bediüzzaman, bu asrın cihad metodunun ilme ve iknaya dayalı manevi cihad olduğunu, özellikle ehl-i imanın kendi aralarındaki mücadelenin maddi değil, manevi olarak yapılması gerektiğini vurgular.³⁵

“Mesleğimiz, tecavüz değil tedafüdür. Hem tahrip değil, tamirdir.”³⁶

“Mesleğimiz müsbettir; menfî hareketten Kur’ân bizi men ediyor.”³⁷

Vefatından önce taleberine verdiği en son derste de yine asayişin muhafazasına yardım etmeyi, menfi, yani çatışmacı tavırlardan uzak durmayı öğütlemiştir:

*“**Bizim vazifemiz müsbet hareket etmektir.** Menfî hareket değildir. Rıza-yı İlâhîye göre sırf hizmet-i imaniyeyi yapmaktır, vazife-i İlâhiyeye karışmamaktır. Bizler âsâyışı muhafazayı netice veren müsbet iman hizmeti içinde herbir sıkıntıya karşı sabırla, şükürle mükellefiz.”³⁸*

Bediüzzaman’a neden maddi güçle cihad etmediğini soranlara verdiği cevap oldukça manidardır:

"Bu zamanda ehl-i İslâmın en mühim tehlikesi, fen ve felsefeden gelen bir dalâletle kalblerin bozulması ve imanın zedelenmesidir. Bunun çare-i yegânesi nurdur, nur göstermektir ki, kalbler ıslah olsun, imanlar kurtulsun. Eğer siyaset topuzuyla hareket edilse, galebe çalınsa, o kâfirler münafık derecesine iner. Münafık, kâfirden daha fenadır. Demek, topuz böyle bir zamanda kalbi ıslah etmez. O vakit küfür kalbe girer, saklanır, nifaka inkılâp eder. Hem nur, hem topuz-ikisini, bu zamanda benim gibi bir âciz yapamaz. Onun için, bütün kuvvetimle nura sarılmaya mecbur olduğumdan, siyaset topuzu ne şekilde olursa olsun bakmamak lâzım geliyor."³⁹

Özetle, bu asrın en önemli problemi, fen ve felsefeden gelen inkâr akımının iman esaslarına olan hücumudur. Bunun çözümünün ise sadece iman ve Kur'an hakikatlerinin gösterilmesi olduğunu ifade eder. Eğer hakikatleri göstermek yerine, zorlama ve maddi cihadla bunlara galebe edilmeye çalışılsa, inkârcılar saklanıp, perde altında inkârlarını devam ettireceklerdir. Bu da bir nevi münafıklığı netice verecektir. Bu yüzden maddi cihad yerine, manevi cihadla hem münkirleri ilzam, hem de imanı sarsılmış mü'minleri iman ve Kur'an hakikatleri ile ikna metodunu uygulamıştır.

2.10. Eserleri, okuyucularında kutsal davaya hizmet hissini tahrik edici bir infial meydana getirir, şahs-ı maneviye tesis eder.

Bediüzzaman, eserlerini kaleme alırken "bu eserlerle dini bir cemaat kurmak" gayesi ile hareket etmemiştir. Bunu bir mektupta şöyle ifade etmektedir:

"Hem yazılan eserler, risaleler, ekseriyet-i mutlaka, hariçten hiçbir sebep gelmeyerek, ruhumdan tevellüt eden bir hâcete binaen, âni ve def'î olarak ihsan edilmiş. Sonra bazı dostlarıma gösterdiğim vakit, demişler: 'Şu zamanın yaralarına devadır.' İntişar ettikten sonra ekser kardeşlerimden anladım ki, tam şu zamandaki ihtiyaca muvafık ve derde lâîk bir ilâç hükmüne geçiyor."⁴⁰

Bu şekilde kaleme alınan ve çoğaltılmaya başlanan eserler etrafında bir şahs-ı manevi tesis edilmiştir.⁴¹ Okuyanlar başkalarının da okumasına vesile olmuşlardır. O dönemde dini eserlerin basımı yasak olduğundan, el yazıları ile çoğaltmışlardır. Bu şekilde altı yüz bin nüsha, el yazısı kitap yazılıp, ülkenin her tarafına yayılmıştır.⁴²

Pekçok İslam âlimlerinin eserlerinin kütüphaneleri doldurduğunu müşahede ettiğimiz halde, pek azının etrafında bir şahs-ı manevinin tecessüm ettiğini görürüz. Bu tecessüm eden şahs-ı maneviler ise müelliflerinin ahirete geçmesiyle çoğu zaman dağılmışlardır. Bediüzzaman'ın eserleri etrafında cemaat oluşmasını, o dönemin baskı rejimine bağlamak tatmin edici bir cevap olamaz. Çünkü Bediüzzaman'la aynı zor dönemlerde yaşayan büyük İslam âlimleri de eserler telif etmişlerdir. Ancak hiçbirinin etrafında bir şahs-ı manevi oluşmamıştır.

Oysa Bediüzzaman Said Nursi'nin eserleri kendi telifi olmaktan çıkıp sayısı milyonları aşan bir cemaate mal olmuştur. Hatta Said Nursi, talebesi olmanın en önemli şartını; **"Risaleleri kendi malı ve eseri gibi hissedip sahip çıkıp, hayatının en**

mühim vazifesi olarak bu eserlerin neşrine ve hizmetine çalışmak” diye ifade eder.⁴³ Bu hedefe ulaşmaya çalışan her talebesi birer Said hükmüne geçip, Bediüzzaman’ın mücadelesini vefatından sonra da devam ettirme gayretine girmişlerdir.

2.11. Siyasetten uzak durmuştur.

Bediüzzaman, kendi hayatını iki ana döneme ayırır. Bu iki dönem arasındaki en büyük fark, Eski Said diye adlandırdığı dönemde, siyaset yoluyla İslam’a hizmet etmeyi planlaması ve bu uğurda çalışmasıdır. Ancak Yeni Said diye adlandırdığı hayatının ikinci döneminde siyasetten tamamen uzak, tamamen iman ve Kur’an hakikatlerine yoğunlaşmış bir hizmet metodu takip etmiştir.⁴⁴

"Gördüm ki, siyaset cereyanlarında, hem muvafıkta, hem muhalifte o nurların âşıkları var. Bütün siyaset cereyanlarının ve tarafgirliklerin çok fevkinde ve onların garazkârâne telâkkiyatlarından müberrâ ve sâfi olan bir makamda verilen ders-i Kur’ân ve gösterilen envâr-ı Kur’âniyeden hiçbir taraf ve hiçbir kısım çekinmemek ve ittiham etmemek gerektir..."

"Elhamdülillâh, siyasetten tecerrüd sebebiyle, Kur’ân’ın elmas gibi hakikatlerini propaganda-i siyaset ittihamı altında cam parçalarının kıymetine indirmedim. Belki, gittikçe o elmaslar kıymetlerini her taifenin nazarında parlak bir tarzda ziyadeleştiriyor."⁴⁵

Özetle, siyasete karışmamasının nedenini; siyaset dairelerinde; hem bulunduğu tarafta, hem de muhalifte iman hakikatlerine muhtaçların bulunduğu, eğer bir siyasi partiye taraftar olursa bu defa muhalif olanların iman hakikatlerine karşı uzak duracağından dolayı siyasetten uzak durmuştur.

Diğer taraftan siyasi boğuşmalarda bazen haksızların yanında masumların da zulme uğradıklarını ifade eden Bediüzzaman, böyle bir tavırdan Kur’an’ın kendisini men ettiğini ifade eder.⁴⁶

2.12. Yaptığı hizmete karşılık olarak dünyevi veya uhrevi hiçbir ücret istememiştir.

Bediüzzaman dine hizmette maddi ve manevi ücretlerden fedakârlık etmiştir. Kendi medrese eğitimi gördüğü dönem de dâhil olmak üzere bütün ömrü boyunca zekât kabul etmemiş, kendisine gelen hediyeler de dâhil olmak üzere karşılıksız bir şey almamaya özen göstermiştir.

Kendisine bir hediye gönderen Albay Hulusi Yahyagil isimli talebesine hitaben yazdığı mektupta⁴⁷ **maddi hediyeleri almamasının nedenlerini** ifade etmiştir. Bu nedenleri aşağıdaki maddeler halinde özetlemek mümkündür:

1. Bazı insanların din âlimlerini; dini ve ilmi geçim kaynağı olarak gördükleri

-
- şeklindeki iddialarına karşı, fiili bir tavır gösterip onları yalanlamıştır.
2. Peygamberlerin Kur'an'da sık sık vurgulanan, tebliğ vazifelerine karşılık maddi ve manevi ücret istemediklerine işaret eden "**Benim mükâfâtımı vermek ancak Allah'a aittir.**"⁴⁸ ve "**Doğru yolda olan ve sizden hiçbir ücret istemeyen kimselere tâbi olun.**"⁴⁹ âyetlerini kendine rehber etmiştir.
 3. Verenin Allah namına vermesinin, alanın da Allah namına almasının gerektiğini ancak, bazen veren veya alanın gaflet ettiğini, Allah namına değil de, nefis namına hareket ettiğini, bunun da zekâtı veya sadakayı ifsat edeceğini ifade eder.
 4. Tevekkül ve kanaat ile en büyük zenginliğe ulaştığı için insanlardan gelen hediyelere ihtiyacı olmadığı vurgular.
 5. Hediyeleri almaya manevi bir yasak olduğunu ifade eder. Delil olarak da ne zaman dışarıdan birisi bir yemek getirirse, yedikten hemen sonra rahatsız olduğunu söyler.
 6. İbn-i Hacer'in "Salâhat niyetiyle sana verilen birşey sâlih olmazsan kabul etmek haramdır."⁵⁰ sözlerini söyleyip, kendini salih bilmediği için bu hediyeleri almasının uygun olmadığını ifade eder.

Yukarıda özetlediğimiz gerekçelere dayanarak maddi ücretlerden ve hediyelerden istiğna etmiştir. Aynı şekilde manevi ücretlerden de fedakârlık ederek, eşine az rastlanır bir fedakârlık örneği göstermiştir:

"Cenâb-ı Hakka hadsiz şükür ediyorum ki, beni kendime beğendirmemesinden, ben öyle şahsî ve haddimden hadsiz derece fazla makamata gözümü dikmem. Ve Nurdaki ihlâsı bozmamak için, uhrevî makamat dahi bana verilse, bırakmaya kendimi mecbur biliyorum."⁵¹

Böylece maddi ve manevi hiçbir şeye alet ve basamak olmayan bir iman hizmetini tesis etmiş ve muvaffak olmuştur. Bu başlığı aşağıdaki ifadeleriyle tamamlamak uygun olacaktır:

"Bu zamanda ehl-i iman öyle bir hakikate muhtaçtırlar ki, kâinatta hiçbir şeye âlet ve tâbi ve basamak olamaz ve hiçbir garaz ve maksat onu kirletemez ve hiçbir şüphe ve felsefe onu mağlûp edemez bir tarzda iman hakikatlerini ders versin. Umum ehl-i iman bin seneden beri teraküm etmiş dalâletlerin hücumuna karşı imanları muhafaza edilsin."

"İşte bu nokta içindir ki, dahilî ve haricî yardımcılara ve ehemmiyetli kuvvetlerine, Risale-i Nur ehemmiyet vermiyor, onları arayıp tâbi olmuyor—tâ avâm-ı ehl-i imanın nazarında, hayat-ı dünyeviyenin bazı gayelerine basamak olmasın; ve doğrudan doğruya hayat-ı bâkiyeden başka hiçbir şeye âlet olmadığından, fevkalâde kuvveti ve hakikatı, hücum eden şüpheleri ve tereddütleri izale eylesin."⁵²

2.13. Çağrısı evrenseldir.

Bediüzzaman'ın evrensel çağrısını, özelde İslam âlemine, genelde ise tüm insanlığa bakan iki ayrı grupta değerlendirmek mümkündür.

İslam âlemine yaptığı çağrıya örnek olarak Şam'da verdiği hutbede dile getirdiği konular önem arz etmektedir. İslam âleminin geri kalmasının nedenlerini tespit ederek çözüm önerileri sunmaktadır.⁵³

Genel olarak bütün insanlığa hitap eden ifadelerinde ise;

1. İnsanlık umumi savaşlar neticesinde yıpranmış ve dünyaya bir nevi küskünlüğün meydana gelmesiyle,
2. Dünyanın faniliği ve medeniyetin sunduğu avutucu oyunların faydasızlığının farkedilmesiyle,
3. İnsanın yüksek mahiyetinin gittikçe yozlaşmaya başlamasıyla,
4. İnsandaki ebediyete olan arzuların dünyevi zevklerle tatmin edilememesiyle,
5. Sair dinlerin mağlubiyetine karşılık, İslam'ın bütün dünyada dinsizliğe karşı umumi bir zafer kazanması neticesinde şu kanaate varmaktadır:

“... elbette, hiçbir şüphe yok ki, şimalde, garpte, Amerika'da emareleri görüldüğüne binaen, nev-i beşerin mâşuk-u mecazîsi olan hayat-ı dünyeviyesi böyle çirkin ve geçici olmasından, fıtraten beşerin hakikî sevdiği ve aradığı hayat-ı bâkiyeyi bütün kuvvetiyle arayacak.”

Bu aramanın neticesinde ise bütün insanlığın dünya ve ahiret, huzur ve saadetini temin eden Kur'an'a tabi olmanın ehemmiyetine vurgu yapar.⁵⁴

Bediüzzaman, bütün insanlıkla alakadardır. Dünyada meydana gelen hadiselerle bigane kalamamış, dünya savaşı⁵⁵ ve çeşitli musibetlere maruz masumlara teselli verecek beyanlarda bulunmuştur.

Hayattayken eserlerini Fransa, Amerika, Almanya, Suriye, Mekke, Mısır gibi dış ülkelere göndermesi de evrensel mesaj taşıdıklarının diğer bir delili sayılabilir.⁵⁶

2.14. Dinler arasındaki çatışmalardan uzak durup, dinsizliğe karşı bütün dinlerin ortak hareket etmesini savunmuştur.

Bediüzzaman, dine karşı hücumun şahs-ı manevi ile cemaat halinde yapıldığı bir zamanda, iman edenlerin hangi dinden olursa olsun, dinsizliğe karşı mücadelede beraber hareket etmeleri gerektiğini vurgulamıştır:

“...iman düşmanlarına karşı mücahede açan dindar kuvvetlerle el ele vermek, benim için mukaddes bir gayedir.”⁵⁷

“...şu zamanda dahi ehl-i diyanet ve ehl-i hakikat, değil yalnız dindaşı, meslektaşı, kardeşi olanlarla samimî ittifak etmek, belki Hıristiyanların hakikî dindar ruhanîleriyle dahi, medar-ı ihtilâf noktaları muvakkaten medar-ı münakaşa ve nizâ etmeyerek, müşterek düşmanları olan mütecaviz dinsizlere karşı ittifaka muhtaçtırlar.”⁵⁸

Diğer taraftan yazdıklarında özellikle iman hakikatlerine yaptığı vurgular, diğer dinlerin tabileri tarafından da kolaylıkla kabul edilmektedir. Bu noktada detaylı izahı Prof.Dr. Thomas Michel’in “Bediüzzaman Said Nursî’nin Düşüncesinde Müslüman - Hıristiyan Diyaloğu ve İşbirliği” isimli makalesine⁵⁹ havale edip buraya manidar bir ifadesini almak istiyoruz:

“Bir Hıristiyan mü'min olarak Said Nursî'nin ciltler dolusu eserlerini okurken, onlarda, iç dünyamda hemencecik ma'kes bulan birçok bakış açısı ve tavır buluyorum. Bu kendini Allah'a adanmış Müslüman düşünürün yazılarında kendi Bir ve Tek Allah inancım ile çakışan o kadar çok nokta keşfettim ki, doğrusu onu şahsen tanımış olmak isterdim-tâ ki, birçok noktada doğrudan ona sorular yöneltip, verdiği cevaplardan istifade edebileyim.”⁶⁰

2.15. Güncel bilimlere sıcak bakmış, eserlerinde pozitif ilim dallarına rağbet gösterilmesine teşvik etmiştir.

Bediüzzaman, Kur'an'ın fen ve teknolojiye ilerlemeye teşvik ettiğini eserlerinin muhtelif yerlerinde vurgular. Örneğin Kur'an'daki Peygamber kıssalarını, bilimsel keşifler için en ileri hudutları tayin ettiğini söyler.⁶¹ Diğer taraftan Kur'an'ın “düşünmez misiniz?”, “akıl etmez misiniz?” gibi âyetlerini delil göstererek, Kur'an'ın düşünmeye ve araştırmaya insanlığı sevk ettiğini vurgular.⁶²

Radyo ve televizyon gibi buluşlara ise büyük bir nimet olarak bakmakta ve bu büyük nimete hakiki şükrün radyo ve televizyonun kullanılarak iman ve Kur'an hakikatlerini dünyaya duyurmakla olacağını ifade eder.⁶³

Özellikle Osmanlı'nın yıkılıp, yerine laik Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu dönemde, okullarda eğitimin materyalist bir bakış açısıyla verildiğinden şikâyetçi olan lise talebelerine,

“Sizin okuduğunuz fenlerden her biri, kendisi lisaniyla Allah'ı anlatır. Öğretmenlerinizi değil, onları dinleyiniz.”

diyerek, sisteme küsüp dünyadan kopmak yerine, sistemin içinde İslamı yaşama ufkunu açmaktadır.⁶⁴ Böylece belki okullardan uzaklaştırılması planlanan imanlı nesil, eğitim sistemindeki materyalist fikirlerle ilmi mücadelelere girişmiş, Üstadları gibi güncel bilimin verileri ile Allah'ı ispat etmişlerdir.

2.16. Sünnet-i seniyyeye uygun bir hizmet metodu takip etmiştir.

Bediüzzaman dinî mücahededesinde, Kur'ân'a hizmetinde ve ubûdiyetinde, Resul-i Ekrem'in (asm) sünnet-i seniyyesine tam ittiba etmiştir. Hatta hayati olarak en kritik sayılabilecek anlarda bile sünnet-i seniyyeye ittibadan vazgeçmemiştir. Örnek olarak, savaş cephesinde, düşmanla savaşırken "İşarat-ül İ'caz" isimli Kur'an tefsirini yazmasını, Peygamber Efendimizin (asm) Bedir Harbinde cemaatle namaz kılmasından ders aldığı ifade etmiştir.⁶⁵

Bir başka örnek olarak da İslami şairin yasaklandığı dönemlerde Türkçe ezan ve şapka gibi konularda direniş gösterip sünnetten taviz vermemiş, ezanı Allah Resulü'nün (asm) okuttuğu gibi okutmuş ve sarığını başından çıkarmamıştır.⁶⁶

Burada akla, sakal bırakmaması ve evlenmemesinin sünnete muhalif olduğu zannedilebilir. Ancak bu sünnetleri terk etmesinin de yine sünnete duyduğu saygıdan geldiğini kolaylıkla söyleyebiliriz. Şöyle ki; şiddetli baskı dönemlerinde kendisine her türlü işkencenin reva görüldüğü bir süreçte sakalını kesmek mecburiyetinde kalıp -sakalı bıraktıktan sonra kesmenin haram olduğunu ifade eden âlimlere göre- bir haram işleyebilirdi. Ona göre, eğer sakal kesilseydi, dayanamayıp ölecekti.⁶⁷ Diğer taraftan aile sahibi olup, bunca sıkıntıların içerisinde ailesini ihmal ederek veya mağdur ederek, onlara da bir nevi azap çektirerek yine sünnete muhalif hareket edebilirdi. Belki de farz vazifesi olan tebliğ vazifesini hakkıyla yerine getiremeyebilirdi. Bu noktalardan bakıldığı zaman, bu iki sünnetin terkinde de yine büyük hikmetler olduğu görülebilir.

2.17. İslam'da birliği hedef almış, mezhep ve meşrepleri kucaklayıcı ve birleştirici esaslar tesis etmiştir.

Bu konuyu; ehl-i iman arasındaki birlik, mezhepler arası birlik ve farklı İslami cemaat ve tarikatlar arası birlik gibi bir kaç bölümde incelemek mümkündür.

Öncelikle asırlardır ehl-i imanın kendi aralarındaki ihtilafların İslama ne derece büyük zararlar verdiğini teşhis eden Bediüzzaman, ittihad-ı İslam'ın bu zamanda en büyük bir farz vazife olduğunu vurgulamıştır.⁶⁸ Ehl-i Hakk'ın kendi aralarındaki ihtilafların sebepleri üzerine yoğunlaşmış, çözüm önerileri sunduğu Yirminci Lem'a isimli eserinde dokuz madde halinde bu ihtilaflara çözüm olacak önerilerde bulunmuştur.⁶⁹ Aynı şekilde yine ehl-i iman arasında kardeşliğin tesisi için "**Uhuvvat Risalesi**" adında müstakil bir eser neşretmiştir.⁷⁰

Diğer taraftan İslam'da ameli ve itikadi mezheplerle ilgili görüşlerinde ise teferruatın önemsiz olduğunu, hak mezheplerden herhangi birisine uygun hareketin yeterli olabileceğini vurgular.⁷¹

Eserleri etrafında vücuda gelen cemaatin içerisinde her meşrepten talebesinin bulunduğunu görmekteyiz. Bu talebelerinin bağlı bulunduğu meşrebi terk etmeden Risale-i Nur'dan istifade edebileceğini tavsiye buyurmuştur. Nur dairesi içinde

şeyhini veya mürşidini muhafaza etmekle beraber, bir şeyhe veya bir üstada ek olarak çok ağabeyleri bulabileceklerini söylemiştir.⁷²

2.18. Kâinat kitabını okumayı öğretir.

“**Kâinat Kitabı**” ifadesi Bediüzzaman’a has olan orijinal ifadelerden birisidir. Bediüzzaman’a göre; nasıl ki, Kur’an Allah’ın Kelam sıfatının bir yansımasıdır, aynen öyle de Kudret’inin yansıması da Kâinat Kitabı’dır.⁷³

Bu kâinat kitabının

“her sayfasında yüzer kitap yazılmış; ve her satırında yüzer sayfa derc edilmiş; ve her kelimesinde yüzer satır mevcuttur; ve her harfinde yüzer kelime var; ve her noktasında kitabın muhtasar bir fihristeciği bulunur bir tarza getirmiştir. O kitabın sayfaları, satırları, tâ noktalarına kadar yüzer cihette Nakkaşını, Kâtibini öyle vuzuhla gösteriyor ki, o kitab-ı kâinatın müşahedesi, kendi vücudundan yüz derece daha ziyade Kâtibinin vücudunu ve vahdetini ispat eder.”⁷⁴

İşte bu geniş kitabın âyetleri, Allah’ın kâinatta yarattığı varlıklardır. Bediüzzaman eserlerinde çok sık olarak kâinattaki varlıklardan, Allah’ın isim ve sıfatlarının tecellilerini okumayı ders vermektedir. Bu konuyu tüm detayları ile incelemek bu çalışmanın hacmini aşacağı için sadece bir eserindeki tefekküründen bahsedeceğiz.

Örneğin, “**Kâinattan Halıkını Soran Bir Seyyahın Müşahedatı**” olarak vasıflandırdığı “**Âyet-ül Kübra**” isimli eserinde⁷⁵ otuz üç ayrı mertebede kâinatta bir seyahat yaparak Allah’ın varlık ve birlik delillerini gösterir.

Bu seyahati uzayda yıldızlardan ve gezegenlerden başlayarak ikinci mertebede atmosfere kadar gelir. Atmosferde bulutlara, kara, yağmura, rüzgâra, şimşeğe, gök gürültüsüne bakıp Allah’ın varlığını ve birliğini bunların dili ile ispat eder. Bu seyahatin üçüncü mertebesinde yeryüzüne iner, oradaki bitkilerin, hayvanların ve insanların, küçük tohumlardan veya su damlalarında yaratılmasını nazara verir. Bu seyahatin dördüncü mertebesinde seyahatini nehirlerde, denizlerde ve okyanuslarda devam ettirir. Denizlerin içindeki varlıklardan Allah’ın varlığına deliller sunar. Beşinci mertebede ise tekrar yeryüzüne çıkar, dağlara ve sahralara uğrar. Altıncı mertebesinde ağaçlar ve bitkiler âlemine misafir olur, onları tefekkür eder ve ettirir. Yedinci mertebeye geldiğinde ise hayvanlar ve kuşlar âlemine misafir olur. Velhasıl, seyahatinin her basamağından Allah’ın varlık ve birliğine deliller gösterir, bunları kâinat kitabında Allah’ın âyetleri olarak okur ve okutturur.

2.19. Yara açmadan tedavi etmeyi esas alır.

Bazen bir meselenin izahı sadedinde sorulan bir soruya, eğer tatmin edici bir cevap verilmezse o zaman o soru cevapsız bir "sorun" olarak muhatabın zihninde yer eder. Bu soru eğer hayati bir konuyla ilgili ise fayda yerine zarar verebilir. Hele hele, insanın ebedi hayatına etki edecek imani bir mesele de ise sorunun cevapsız kalması insanı uçuruma sürükleyen bir hata olacaktır. Tabiri caizse, kaş yapayım derken farkında olmadan göz çıkartılacaktır.

"Diğer mütekellimîne muhalif olarak, ehl-i dalâletin menfiliklerini zikretmeden, yalnız müsbeti ders vererek, yara yapmaksızın tedavi etmesidir. Bu itibarla, bu zamanda Risale-i Nur, vehim ve vesveseleri mahvediyor; akla gelen sualleri, istifhamları, nefsi ilzam, kalbi ikna ederek cevaplandırıyor."⁷⁶

"Risale-i Nur'un mesleği odur ki, zihinlerde bir iz bırakmamak için, sair ulemaya muhalif olarak, muarızların şüphelerini zikretmeden öyle bir cevap verir ki, daha vehim ve vesveseye yer kalmaz."⁷⁷

İşte Bediüzzaman eserlerinde çoğu zaman bir soruya cevap verir. Ama soru ortada yoktur. Sadece cevap vardır. Muhatap istikbalde karşılaşılabileceği bir sorunun cevabıyla farkında olmadan donatılır. Bu açıdan bakıldığında Risale-i Nur eserleri içerisinde binlerce sorunun cevabını "sorusuz" ve "sorunsuz" olarak bulmak mümkündür.

Sonuç

- Bediüzzaman Said Nursi, en büyük İslam âlimlerinden birisidir. Gayesi genel olarak iman esaslarını akıl ve kalbin beraber olarak kabul edeceği mantıki delillerle ve misallerle izah etmek, tüm dinsizlik akımlarına karşı mücadele vermek ve bin yıldan beri İslam aleyhine birikmiş tüm iddialara makul cevaplar vermek ve Kur'an müdafaası yapmaktır.

- Bu gayesini tahakkuk ettirirken, doğrudan Kur'an'ı kayanak olarak kullanmıştır. Sünneti savunmuş ve sünnete bağlılığını hayatıyla ispat etmiştir. Şahsını bütün bütün geri plana çekip, maddi ve manevi ücretlerden fedakârlık ederek, eser merkezli bir sistem tesis etmiştir.

- **Tarikatlardaki sistemler yerine acz, fakr, şefkat ve tefekkür** yoğunluklu Kur'ani bir yol açtığını ifade etmiştir. Yalnız akli veya yalnız kalbi tatmin eden meslekler yerine ikisini beraber tatmin edecek bir metodu uygulamıştır. İhlâs ve uhuvvetin, hizmetinin temellerine oturtmuş; sosyal hayatın bütün tabakalarını kapsayacak eserler telif etmiştir.

- **Kendisine yapılan bütün baskılara rağmen**, asayiş muhafaza etmiş, silahlı mücadele yerine; dahilde ilimle mücadele etmeyi öğretmiştir. Bunu yaparken siyasetten uzak durarak, doğrudan iman derslerine yoğunlaşmıştır.

- **Bediüzzaman**, evrensel çağrısı içerisinde hangi dinden ve düşünceden olursa

olsun bütün insanlığa kucak açmış, dinsizliğe karşı bütün dinlerin ortak hareket ederek mücadele vermeleri gerektiğini vurgulamıştır. Aynı şekilde İslam âlemi içerisindeki bütün mezhep ve meşrepleri kucaklayıcı, birleştirici bir rol üstlenmiş, İttihad-ı İslam'ın önemi üzerinde ısrarla durmuştur.

- **Dünyevileşen insanlığın**, dünya ahiret dengesini sağlamada zorlanmayacağı metotlar tavsiye ederek, ilim dallarıyla barışık ve hatta güncel bilimlerin verilerini de kullanarak eserler telif etmiştir. Bilimleri kâinat kitabını tefsir eden birer müfessir olarak görmüş, kâinattaki her bir varlığın Allah'ın kudretinin mucizesi olduğunu nazara vermiştir.

Dipnotlar:

¹Risale-i Nur Külliyyatı,Emirdağ Lâhikası- 1, (52)

²Risale-i Nur Külliyyatı,Emirdağ Lâhikası- 1, (18)

³Risale-i Nur Külliyyatı,Emirdağ Lâhikası- 2, (69)

⁴Risale-i Nur Külliyyatı,Kastamonu Lâhikası, (124)

⁵Risale-i Nur Külliyyatı,Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, Tahliller (Eşref Edip)

⁶Risale-i Nur Külliyyatı, Lem'alar, On Altıncı Lem'a

⁷Risale-i Nur Külliyyatı, Sözler, Konferans

⁸Risale-i Nur Külliyyatı,Kastamonu Lâhikası, (23)

⁹Risale-i Nur Külliyyatı,Mektubat, Yirmi İkinci Mektup

¹⁰Risale-i Nur Külliyyatı,Emirdağ Lâhikası- 1, (154)

¹¹Risale-i Nur Külliyyatı,EmirdağLâhikası- 1, (12)

¹²Risale-i Nur Külliyyatı,Şualar, On Dördüncü Şuâ, Başbakanlığa, AdliyeBakanlığına, Dahiliye Bakanlığına verilen geniş bir dilekçe

¹³Bunlara örnek olarak Meyve Risalesi ismini verdiği On Birinci Şua isimli eseri Denizli Hapsinin Bir Meyvesi,Otuzuncu Lem'a İsm-i Azam Risalesi ise Eskişehir Hapsinin Bir Meyvesi olarak isimlendirilmiştir. Ayrıca toplam on iki saatte yazıldığını ifade ettiği on dokuzuncu mektup Mu'cizat-ı Ahmediye Risalesi de kendi tabiriyle dağ da bağ da yazılmıştır. Örnekler çoğaltılabilir.

¹⁴Risale-i Nur Külliyyatı,Mesnevi-i Nuriye, Mukaddime

¹⁵Risale-i Nur Külliyyatı,Şualar, Birinci Şuâ

¹⁶Risale-i Nur Külliyyatı,Sikke-i Tasdik-i Gaybi, Risale-i Nur'danParlakFıkralarveBirKısımGüzel Mektuplar

¹⁷Risale-i Nur Külliyyatı,Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, KonuşanYalnız Hakikattir

¹⁸Risale-i Nur Külliyyatı,Emirdağ Lâhikası- 2, (69)

¹⁹Risale-i Nur Külliyyatı, Mektubat, Yirmi Sekizinci Mektup, Yedinci Risale olan Yedinci Mesele

²⁰A.g.e.

²¹Risale-i Nur Külliyyatı,Emirdağ Lâhikası- 1, (39)

²²Risale-i Nur Külliyyatı,Mektubat, Yirmi Dokuzuncu Mektup, Zeyl

²³Risale-i Nur Külliyyatı,Mektubat, Yirmi Dokuzuncu Mektup, Dokuzuncu Kısım

²⁴Al-i İmran, 31. âyet

²⁵ Risale-i Nur Külliyyatı, Sözler, Yirmi Üçüncü Söz, İkinci Mebhas

²⁶Risale-i Nur Külliyyatı,Kastamonu Lâhikası, (23)

²⁷Risale-i Nur Külliyyatı, Lem'alar, Yirmi Birinci Lem'a

²⁸Risale-i Nur Külliyyatı, Lem'alar, Yirmi Birinci Lem'a

²⁹Risale-i Nur Külliyyatı,Emirdağ Lâhikası- 1 , (53)

³⁰Risale-i Nur Külliyyatı,Mektubat, Yirmi Dokuzuncu Mektup, Zeyl

³¹Tirmizi, Fiten, 79

³²Mubarekfuri, Tuhfetü'l-ahvezi, 6/ 546

³³Risale-i Nur Külliyyatı,Mektubat, Yirmi Sekizinci Mektup, Mahrem bir suale cevaptır

³⁴Risale-i Nur Külliyyatı,Kastamonu Lâhikası, (5)

³⁵Risale-i Nur Külliyyatı,Emirdağ Lâhikası- 2, (151)

³⁶Risale-i Nur Külliyyatı,Kastamonu Lâhikası, (48)

-
- ³⁷Risale-i Nur Külliyyatı,Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, KonuşanYalnız Hakikattir
- ³⁸Risale-i Nur Külliyyatı,Emirdağ Lâhikası- 2, (151)
- ³⁹Risale-i Nur Külliyyatı, Lem'alar, OnAltıncı Lem'a
- ⁴⁰Risale-i Nur Külliyyatı,BarlaLâhikası , (Yirmi Sekizinci Mektup'tan) Yedinci RisaleOlan Yedinci Mesele
- ⁴¹Risale-i Nur Külliyyatı,Kastamonu Lâhikası, (5)
- ⁴²Risale-i Nur Külliyyatı,Şualar, On Beşinci Şuâ ve El-Hüccetü'z-Zehra, Kudrete dair Arabî fıkrası
- ⁴³Risale-i Nur Külliyyatı,Mektubat, Yirmi Altıncı Mektup, Dördüncü Mebhas
- ⁴⁴Risale-i Nur Külliyyatı,Mektubat, OnAltıncı Mektup
- ⁴⁵Risale-i Nur Külliyyatı,Mektubat, OnÜçüncü Mektup
- ⁴⁶Risale-i Nur Külliyyatı,Emirdağ Lâhikası- 1, (18)
- ⁴⁷Risale-i Nur Külliyyatı,Mektubat, İkinci Mektup
- ⁴⁸Yunus Sûresi, 10:72; Hûd Sûresi, 11:29; Sebe' Sûresi, 34:47.
- ⁴⁹Yâsin Sûresi, 36:21.
- ⁵⁰İbni Haceri'l-Heytemî, Tuhfetü'l-Muhtâc li-Şerhi'l-Minhâc, 1:178.
- ⁵¹Risale-i Nur Külliyyatı, Emirdağ Lâhikası- 1, (206)
- ⁵²Risale-i Nur Külliyyatı, Emirdağ Lâhikası- 1, (41)
- ⁵³Risale-i Nur Külliyyatı, Hutbe-i Şâmiye, Arabî Hutbe-i Şamiye eserinin tercümesi
- ⁵⁴Risale-i Nur Külliyyatı, Emirdağ Lâhikası- 1, (191)
- ⁵⁵Örnek olarak Rusya'da savaşta ölen çocuk ve masumları düşünerek kaleme aldığı Kastamonu Lahikası'ndaki 76. mektup bir mektup verilebilir.:
- ⁵⁶Bu konudaki çeşitli yazışmalarını Tarihçe-i Hayat isimli eserin Dış Memleketler isimli bölümünde bulabilirsiniz.
- ⁵⁷Risale-i Nur Külliyyatı,Şualar, On Dördüncü Şuâ, Başbakanlığa, AdliyeBakanlığına, Dahiliye Bakanlığına verilen geniş bir dilekçe

⁵⁸Risale-i Nur Külliyyatı, Lem'alar , Yirminci Lem'a

⁵⁹Makale <https://sorularlarisale.com/dinler-arasi-diyalog-ve-bediuzzamana-gore-islam-hristiyan-diyalogu> adresinden okunabilir.

⁶⁰Bediüzzaman Said Nursi'nin Düşüncesinde Müslüman-Hıristiyan Diyalogu ve İşbirliği, üstteki link incelenebilir.

⁶¹Risale-i Nur Külliyyatı, Sözler, Yirminci Söz, İkinci Makam

⁶²Risale-i Nur Külliyyatı,Hutbe-i Şâmiye, Arabî Hutbe-i Şamiye eserinin tercümesi

⁶³Risale-i Nur Külliyyatı,Tarihçe-i Hayat, Denizli Hayatı, Denizli mahkeme müdafaası

⁶⁴Risale-i Nur Külliyyatı,Asa-yı Musa, Asa-yı Musa'dan Birinci Kısım (OnBirinci Şuâ-MeyveRisalesi), AltıncıMesele

⁶⁵Risale-i Nur Külliyyatı,Emirdağ Lâhikası- 2, (151)

⁶⁶Risale-i Nur Külliyyatı, Sözler, Konferans

⁶⁷Risale-i Nur Külliyyatı,Emirdağ Lâhikası- 1, (24)

⁶⁸Risale-i Nur Külliyyatı,Divan-ı Harb-i Örfî, Sadâ-yı Hakikat

⁶⁹Risale-i Nur Külliyyatı, Lem'alar, Yirminci Lem'a

⁷⁰Risale-i Nur Külliyyatı,Mektubat, Yirmi İkinci Mektup

⁷¹Ameli mezheplerde bu konuda vesvese risalesi adını verdiği bir eserinde ameli olarak vesveseye kapılan birinin hak mezheplerden birine uymasının yeterli olacağını hatırlatır.(Risale-i Nur Külliyyatı, Sözler, Yirmi Birinci Söz, İkinci Makam) İtikadi mezheplerden birleştiriciliğine örnek olarak Kader Risalesi'nde İmam-ı Eş'ari ve İmam-ı Maturidi'nin üzerinde tartıştıkları kulun meyelanı meselesinde de yine birleştirici bir üslubla ikisinin de doğru olabileceğini ön kabulle meseleyi izah eder. (Risale-i Nur Külliyyatı, Sözler, Yirmi Altıncı Söz)

⁷²Risale-i Nur Külliyyatı, Lem'alar, Yirmi Sekizinci Lem'a

⁷³Risale-i Nur Külliyyatı,Asa-yı Musa, Asa-yı Musa'dan İkinci Kısım, Hücetü'l-Bâliğa Risalesi, Birinci Hücet-i İmaniye (Âyetü'l-Kübradan)

⁷⁴Risale-i Nur Külliyyatı, Lem'alar, Otuzuncu Lem'a|ÜçüncüNükte

⁷⁵Risale-i Nur Külliyyatı,Şualar, Yedinci Şuâ, Âyetü'l-Kübra

⁷⁶Risale-i Nur Külliyyatı,Tarihçe-i Hayat, Isparta Hayatı, KonuşanYalnızHakikattir

⁷⁷Risale-i Nur Külliyyatı, İşaratü'l-İ'caz, Tenbih.